

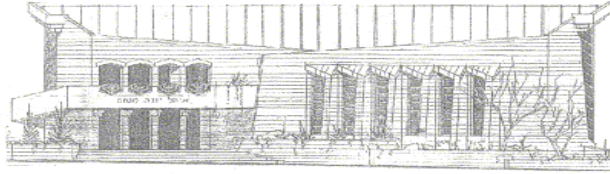
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה ויצא תשע"א מאת הרב דוד אברהם ספקטור בנושא:

והדרת פני זקן

מועדון מלב"ב

שבת שלום. לפני כמה ימים הוזמנתי לדבר במועדון מלבב שעקב פיצוץ בצנרת עבר לאולם של ביה"כ תורני לאומי. ברכתי אותם שיזכו לשפע של מים ושלחתי מיד SMS לראש העיר עם בקשת אברהם אבינו "יוקח נא מעט מים". במועדון הזה יש משמנה וסלתה של החברה הישראלית. אנשים שתרמו את מיטב כוחם ויכולתם לעם ישראל ולעת זקנה קצת נחלשו וחלקם סובלים ממחלת אלצהיימר. חלק מהם אני זוכר מהביקור הקודם במקום הקבוע שלהם במתנ"ס זינמן. ואין לי ספק שעליהם אמר דוד המלך בתהילים (ק"ט, צט): מְזַקְנִים אֶתְבוֹנֶן. יש מה להתבונן וללמוד מהם. אחת מהן היא הבת של הרב קורן שהיה גר במושבה כנרת. היא מספרת בהרחבה על בית ההורים שהיה על שפת הכנרת ממש ושם על החוף אביה הרב קורן היה מחתן זוגות רבים בעיקר מהקיבוצים הלא-דתיים וקירב אותן באהבה ובכבוד. כל אחד מהמשתתפים של המועדון הוא עולם מלא ותענוג רק להקשיב להם וללמוד מהם, גם אם הזיכרון לפעמים נחלש. יש שם צוות נפלא ומסור של מתנדבים ומתנדבות שרבים הם מקהילתנו שעושים יחד עם המנהלת שושנה ליכטמן עבודת קודש ממש. כעת הם זקוקים למקום קבוע עם מים זורמים (!) ומצוה לעזור להם.

והדרת פני זקן

כמה שונה גישת התורה מאותה גישה שהיתה בזמנו בספרטה ביוון ששם זקנים, חלשים וחולים נדחו מחוץ לחברה עד כדי כך שהיו מוטבעים בים. היום בחלק גדול מהעולם המערבי התקבלה גישת היהדות: וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן.

ילדים מטפלים בהורים מבוגרים

לפעמים זה לא פשוט, בפרט לקרובי משפחה שראו את ההורים במלוא כוחם והדרם ועכשו בחולשתם. אם בילדות ההורים היו מאכילים ומשקים ומלבישים את הילדים, עכשו התהפך המצב ולפעמים הילדים צריכים להאכיל ולהלביש את ההורים המבוגרים, כפי שקראנו בפרשת תולדות על יצחק שמבקש שיביאו לו מטעמים לעת זקנתו. אכן זו מצות כיבוד אב ואם המקורית (שו"ע יו"ד רמ"ד, ד): "איזהו כבוד (אב ואם)? מאכילו ומשקהו, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא. ויתנו לו בסבר פנים יפות."

מצב סיעודי

לפעמים יש מצבים סיעודיים, שבהם הילדים לא מסוגלים לטפל בעצמם בהורים ואז הם יכולים להעביר את הטיפול לאחרים בשכר, כמובא בשלחן ערוך (רמ"י): "מי שנטרפה דעת אביו או אמו, משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהם. ואם אי אפשר לו לעמוד, מפני שנשתנו ביותר, ילך לו ויניחם, ויצוה לאחרים לנהגם כראוי."

כיבוד הורים בכל מצב

מכל מקום לכבד ההורים חייב אדם בכל מצב ובכל גיל ולא יבייש אותם אלא ישתוק ולא יגיב גם אם הם פוגעים בו (רמ"ח): "עד היכן כיבוד אב ואם, אפילו נטלו כיס של זהובים שלו והשליכו בפניו לים, לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעוס כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק."

טיפולים רפואיים

יש טיפולים רפואיים, שעדיף שיעשו אחרים אם אפשר ולא הילדים, כדי שלא יפגעו בהורים (שם רמ"א, ג): "היה קוץ תחוב לאביו, לא יוציאנו, שמא יבא לעשות בו חבורה. וכן אם הוא מקיז דם, או רופא, לא יקז דם לאביו ולא יחתוך לו איבר, אף על פי שמכווין לרפואה." ומוסיף הרמ"א: "במה דברים אמורים, בשיש שם אחר לעשות. אבל אם אין שם אחר לעשות והוא מצטער, הרי הוא (הבן) מקיזו וחותר לו כפי מה שירשוהו לעשות."

סדנת "הורים מזדקנים" ע"י הרב ווליצקי

כאשר אנו מדברים על מצות והדרת פני זקן וכיבוד אב ואם, אני שוב רוצה להמליץ בחום על הסדנה בנושא "הורים מזדקנים", שהרב ווליצקי מקיים באנגלית בביה"כ תורני לאומי.

אריכות חיים ואיכות חיים

דילמות הלכתיות רבות יש לעת זקנה ובפרט בנושא אריכות החיים ואיכות החיים. האם להאריך חיים לחולה סופני, ללא איכות חיים עם ייסורים וטיפולים רפואיים קשים, שלא מועילים לרפואתו או ששב ואל תעשה עדיף. בספר נשמת אברהם (יו"ד ס' שלט, ג, עמ' רמו) מובאת על זה דעתו של הרב שלמה זלמן אוירבאך: "אין כל חיוב לטפל בחולה כזה בצורת 'קום ועשה', כשהטיפול עצמו יגרום לו לסבל רב נוסף לייסוריו, כשהטיפול הוא מחוץ לגדר השגרה וכשאין לצפות אלא להארכת חייו במידת מה ולא לריפוי מחלתו היסודית, ובמיוחד אם גם החולה אינו מסכים עקב הכאבים הקשים או הסבל הרב."

אריכות חיים ע"י תפילה

במזמור שיר ליום השבת אנו אומרים (צב, טו) עוד ינובון בְּשִׁיבָה דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים יְהִיוּ. והשאלה היא: איך מגיעים למצב כזה של ימי זקנה שיהיו רעננים? הרצפט נמצא במסכת ברכות דף ח: "אמרו ליה לרבי יוחנן: איכא סבי (יש זקנים) בבבל. תמה ואמר: 'למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה' כתיב, אבל בחוצה לארץ לא! כיון דאמרי ליה (שאמרו לו): מקדמי (מקדימים בבוקר) ומחשכי (ונשארים מאוחר) לבי כנישתא (בביה"כ), אמר: היינו דאהני להו. (זה עוזר להם לאריכות ימים, אפילו בחו"ל!)." אכן קבוצת חוקרים באוניברסיטת הרווארד וייל מצאה שסטטיסטית יש קשר משמעותי בין השתתפות בטקסי תפילה לבריאות משופרת. ובמחקר שנערך במשך 28 שנים, ושהקיף כחמשת אלפים מתושבי קליפורניה, מצא שנשים שנכחו בטקס תפילה אחד בשבוע הגדילו באופן משמעותי את אורך חייהן.

רעננות ואריכות חיים ע"י לימוד תורה עם הנכדים

אמנם לא רק תפילה, אלא גם לימוד תורה מאריך את החיים, כי הם חיינו ואורך ימינו' ובפרט אם לומדים עם הנכדים, כפי שפסק הרמב"ם (ת"ת א, ב): "כשם שחייב אדם ללמד את בנו כך הוא חייב ללמד את בן בנו שנאמר 'והודעתם לבניך ולבני בניך'." זה משאיר את הראש צעיר ואז ינובון בְּשִׁיבָה דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים יְהִיוּ.

זקנים וזקנות, ילדים וילדות ברחובות העיר

יהי רצון שיתקיים בנו במלואה נבואת זכריה (ח, ד-ה): עַד יֵשְׁבוּ זָקְנִים וְזָקֻנוֹת בְּרַחְבּוֹת יְרוּשָׁלַם (ובית-שמש) וְאִישׁ מְשַׁעֲנֵנוּ בִּידוֹ מֵרֵב יָמִים וְרַחְבּוֹת הָעִיר יִמְלְאוּ יְלָדִים וְיִלְדוֹת מְשַׁחֲקִים בְּרַחְבֵּיתָהּ.